

KLÍČOVÁ SLOVA

dekarbonizace, uhlíkově neutrální / bezemisní ekonomika, udržitelnost, Zelená dohoda pro Evropu, Fit for 55, EU ETS, Nařízení o taxonomii, Pařížská dohoda, klimatická dividenda, CCS, uhlíkové offsety

FAKTA

- Do roku 2050 se EU rozhodnutím svých členských států zavázala dosáhnout uhlíkové neutrality (některé země EU dříve). Ostatní části světa mají také své strategie a závazky. 195 zemí světa se zavázalo řešit změnu klimatu v Pařížské dohodě. Ačkoliv USA z této dohody formálně odstoupily rozhodnutím prezidenta Donalda Trumpa, jejich přechod na zelenou ekonomiku se tím nezastavil a došlo k mobilizaci představitelů jednotlivých států, měst, firem a institucí, kteří se zavázali k plnění cílů Pařížské dohody.
- K dosažení klimatické neutrality se již přihlásily státy zodpovědné za více než 90 % světových emisí CO₂.
- Život ve zdravém životním prostředí patří mezi lidská práva, Česká republika se připojila k rezoluci OSN v roce 2022.
- Pro dosažení klimatické neutrality v České republice do roku 2050 je nutné dekarbonizovat průmysl a energetiku, přejít na cirkulární ekonomiku, transformovat zemědělství a lesnictví, dekarbonizovat dopravu a napříč sektory provést řadu dalších systémových adaptačních opatření.
- Česká republika v následujících letech obdrží z fondů EU na klimatická opatření přibližně jeden bilion korun na rozvoj obnovitelných zdrojů, inovace a technologický rozvoj, nová pracovní místa a zlepšení životního prostředí.

DŮLEŽITÉ PRINCIPY

- Podmínky se mění tak, aby se všem, kteří sledují a snižují svoji uhlíkovou stopu, takový přístup vyplatil. Princip je stejný: **znečišťovatel platí**.
- **Státy, které zůstanou v dekarbonizaci pozadu**, budou mít obrovskou nevýhodu oproti státům, které si s ní poradí dříve.
- **Nutné výdaje na dekarbonizaci a adaptaci** současného světa a na změnu klimatu jsou několika-násobně nižší než škody, které by způsobila, kdybychom nic nepodnikli a postupovali dál tak jako dosud.
- Produkty, které jsou spojené s vysokými emisemi, jsou ve výsledku dražší, protože jsou do jejich ceny promítnuty i tzv. **externí náklady** – zátěž životního prostředí a zdraví lidí.
- **Výnosy z prodeje povolenek** plynou do rozpočtů jednotlivých států a také do Modernizačního a Inovačního fondu EU a musí být využity na klimaticky prospěšná opatření.

FAQ:

- U kterých výrobků a služeb se dá očekávat významné zdražení a u kterých se cena spíše nebude měnit nebo budou levnější?
- Jakým způsobem mohou offsetovat svoje emise domácnosti?
- Proklimatická opatření mají největší užitek, pokud jsou přijímána ve vhodné kombinaci a působí spolu s vysvětlující informační kampaní. Děje se tak i v případě ČR?
- Jaké dopady by pro ČR mohlo mít ev. další oddalování zelené transformace, resp. vyhýbání se klimatickým opatřením?
- Jaké výhody přinese naopak urychlení zelené transformace v ČR?

ODKAZY

PODCAST

TIP

SYSTÉMOVÁ ŘEŠENÍ

„Za každý zločin musí být někdo potrestán. Je-li to pachatel, tím lépe.“

Terry Pratchett

Udržitelnost se v celém světě stává konkurenční výhodou a dekarbonizací dnes řeší skoro všechny země světa. Úspěch „zelené transformace“ je tedy pro EU důležitý existenčně, nejen z ekologických důvodů. Proto patří dosažení klimatické neutrality do roku 2050 mezi hlavní cíle Evropské unie. **Zelená dohoda pro Evropu (Green Deal) stanovuje celkovou vizi EU a následují ji plán a řada opatření** (balíček Fit for 55, systém obchodování s emisními povolenkami EU ETS, Nařízení o taxonomii aj.), směřujících k dosažení nulových čistých emisí skleníkových plynů do roku 2050. **Nejde o politickou ideologii či naivní snahu, nýbrž o promyšlený pragmatický postup podložený odbornými analýzami i prognózami. Na schvalování klimatické legislativy EU se podílejí všechny členské státy, tedy i Česká republika.** Proklimatická opatření mají největší užitek, pokud jsou přijímána ve vhodné kombinaci a jsou doprovázena vysvětlující informační kampaní.

Podnikům, které zůstanou závislé na fosilních palivech, nemonitorují a nesníží uhlíkovou stopu spojenou s jejich podnikáním, **se takový přístup nevyplatí, a velmi brzy přestanou být konkurenceschopné.** Vlády jednotlivých států pomáhají podnikům i lidem pomoci překonat přechodné období, přejít na nové technologie a omezit plýtvání. Například tím, že je odmění za provozování bezemisních zařízení, daňovými úlevami, bezúročnými půjčkami či dotacemi na zelené investice apod. Bonusy jsou obrovské: nová pracovní místa a ekonomické příležitosti, zdravější životní prostředí, méně škodlivého hluku, města více přátelská lidem a mnohé další.

Přehodnotit musíme také hospodaření s krajinou a vodou. Stres ze sucha postihuje nejen zemědělství a zdraví lidí. Dopadá i na energetiku a průmysl, kde se spousta vody spotřebovává v technologických procesech a chlazení. Bez vydatného přísunu vody nemůže fungovat ani chemická výroba, jaderná elektrárna nebo umělá inteligence. Pomůže nám samotným, když nutné kroky nebudeme oddalovat.

K co nejrychlejší dekarbonizaci dnes směřují v různé míře všechny státy světa. Musíme zabrat, jinak nám ujede vlak.

Změna klimatu nezmizí, když před ní zavřeme oči, ani když se opevníme v bohatém státě. Neustále se zrychluje a prohlubuje.

SHRNUTÍ

O probíhající změně klimatu máme nesporné vědecké důkazy stojící na dlouhodobých měřeních. Dnes rozhodujeme o tom, jak kritické budou důsledky oteplování v následujících desetiletích. Změna klimatu zhoršuje také další krize, které už prožíváme (války, migrace aj.). Výroba, obchod i služby se musí zbavit závislosti na fosilních palivech a produkci oxidu uhlíkatého (dekarbonizovat) a adaptovat se na nové podmínky. V rámci EU jsme si společně odsouhlasili jasná pravidla, jak transformaci k bezemisní ekonomice provést na principu solidarity, participace a demokracie.

ZORIENTUJ SE

Který z uvedených pojmů znáte a umíte ho vysvětlit?

O kterém jste slyšeli, ale nevíte, co přesně znamená?

Který pojem vás dráždí, slyšeli jste o něm v nějaké negativní souvislosti, který vám naopak přijde jako nadějeplný?

COOL PŘÍKLADY

Díky postupnému snižování celkového povoleného objemu emisí a zavedení trhu s emisními povolenkami (EU ETS) došlo mezi lety 1990 a 2020 ke snížení emisí EU o 31 %, což **výrazně překročilo původní cíl 20 %** do roku 2020 oproti roku 1990.

Směrnice EU stanovuje povinnost **energetických renovací veřejných budov** a nových staveb dosahovat téměř nulové spotřeby energie („nZEB“). V řadě členských států (např. Rakousko, Německo) se díky tomu v posledních letech masivně rozšířily dotace na zateplování, výměnu oken a instalaci tepelných čerpadel.

V Rakousku dosáhly renovace veřejných budov úspory energie průměrně kolem 40 %, což odpovídá několika stovkám tisíc tun CO₂ ročně. Vídeň vyhlásila boj s klimatickou krizí. Na **projekty z celého světa** vyčlenila 3 miliony eur.

ÚKOLY

- Co hrozí, když nedostojíme svým klimatickým závazkům, k nimž jsme se přihlásili v rámci EU?
- „Znečišťovatel platí“ je princip, který nutí velké znečišťovatele chovat se zodpovědněji. Kam peníze z povolenek a pokut putují? Na co bys je použil/a ty?
- Jaká opatření vedoucí k systémové dekarbonizaci a adaptaci na změnu klimatu navrhuješ ty?
- Co bys poradil/a současné vládě ČR v oblasti systémových proklimatických řešení? Co zde chybí a na co by se měla zaměřit?
- Které další zákony, normy, dohody, dotace a sankce (mimo zde uvedené) podporují boj s klimatickou změnou?

PRAGMATICKÉ ŘEŠENÍ NEBO ZELENÁ IDEOLOGIE?

